

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «РІДНА ШКОЛА»
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
ISRAEL TRAUMA COALITION (ISRAEL)
Sky Tel OÜ (Estonia)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VIII Міжнародної конференції

**Актуальні проблеми освітнього
процесу в контексті європейського вибору України**

12 листопада 2025 року

*м. Київ
КНУБА*

УДК 37.09

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 39 від 25 грудня 2025 року)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VIII Міжнародної конференції (12 листопада 2025 року). – Київ: Видавництво Ліра-К, 2026. – 836 с.

ISBN 978-617-520-492-4

У матеріалах VIII Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

УДК 37.09

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

© КНУБА, 2026

САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ПРОГРЕСИВНИХ ЗМІН ОСОБИСТОСТІ

Самовдосконалення є одним із ключових чинників особистісного розвитку в умовах швидких соціальних, економічних та культурних трансформацій сучасного суспільства. Воно виступає як свідомий і цілеспрямований процес внутрішніх змін, спрямований на розвиток особистісних якостей, здібностей і соціально значущих компетентностей. У контексті зростання вимог до самореалізації, конкурентоспроможності та психологічної стійкості особливої актуальності набуває розгляд самовдосконалення як соціально-психологічного механізму прогресивних змін особистості [1].

Самовдосконалення передбачає активну позицію суб'єкта щодо власного життя та розвитку. Воно ґрунтується на здатності особистості до усвідомлення власних потреб, інтересів, цінностей і життєвих цілей, а також на готовності брати відповідальність за власні вибори та дії. Через процеси саморефлексії та самоаналізу людина визначає напрями особистісного зростання та формує стратегії їх досягнення [2].

Важливу роль у формуванні прагнення до самовдосконалення відіграють соціально-психологічні умови. Соціальне середовище, міжособистісні взаємини, система соціальних очікувань і норм впливають на мотивацію особистості до розвитку. Підтримка з боку значущих інших, позитивні соціальні зразки та можливості для самореалізації сприяють активізації внутрішніх ресурсів і стимулюють прагнення до змін [3].

Одним із провідних психологічних механізмів самовдосконалення є мотиваційна сфера особистості. Внутрішня мотивація, орієнтація на досягнення та потреба в самореалізації забезпечують стійкість і безперервність процесу розвитку. Особистість, мотивована на самовдосконалення, демонструє здатність долати труднощі, адаптуватися до нових умов і зберігати активність навіть у ситуаціях невизначеності [4].

Суттєвим компонентом самовдосконалення є саморегуляція, яка включає планування діяльності, контроль поведінки та управління емоційними станами. Здатність до саморегуляції дозволяє особистості ефективно реалізовувати поставлені цілі, коригувати власні дії та підтримувати психологічну рівновагу. Розвинені навички самоконтролю сприяють формуванню відповідальності, автономності та впевненості у власних можливостях [5].

Когнітивний аспект самовдосконалення проявляється у переосмисленні особистісного досвіду та формуванні нових уявлень про себе, інших людей і соціальну реальність. Готовність до навчання, критичне мислення та відкритість до нового досвіду дозволяють особистості адаптуватися до змін і вдосконалювати власні способи взаємодії зі світом. Когнітивна гнучкість виступає важливою умовою прогресивних особистісних змін [6].

Самовдосконалення має виражений соціально-психологічний характер, оскільки реалізується у процесі взаємодії з іншими людьми. Соціальна комунікація, спільна діяльність, обмін досвідом і соціальне порівняння сприяють усвідомленню власних досягнень і обмежень. Зворотний зв'язок із боку соціального оточення дозволяє коригувати напрями саморозвитку та підвищує його ефективність [7].

Важливим аспектом самовдосконалення є ціннісно-сміслова сфера особистості. Формування життєвих смислів, узгодження особистих цінностей із соціальними орієнтирами надають процесу розвитку цілісності та внутрішньої узгодженості. Особистість, зорієнтована на самовдосконалення, демонструє вищий рівень психологічної зрілості, соціальної відповідальності та готовності до конструктивних змін [8].

Не менш значущим є вплив індивідуально-психологічних особливостей на процес самовдосконалення. Рівень самосвідомості, емоційної стійкості, гнучкості мислення та здатності до рефлексії визначає ефективність реалізації особистісних змін. Усвідомлена робота над власними ресурсами сприяє підвищенню адаптивності та психологічного благополуччя [9].

Отже, самовдосконалення як соціально-психологічний механізм прогресивних змін особистості охоплює мотиваційні, когнітивні, емоційні та соціальні компоненти. Воно забезпечує особистісне зростання, розвиток адаптивних ресурсів і ефективну інтеграцію в соціальне середовище. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на вивчення умов, чинників і психологічних технологій, що сприяють оптимізації процесу самовдосконалення в різних соціальних та вікових групах.

Список використаних джерел

1. Р.А. Калениченко, Д.О. Пашковський. Європейські практики викладання інженерно-технічних дисциплін та можливості їх застосування в Україні / Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VII Міжнародної конференції (14 листопада 2024 року). – Київ : Видавництво Ліра-К, 2025. – С. 182-184. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/af9fa9d6-e961-43b6-a065-013722bbceec8/content>
2. Психологічні аспекти публічного управління: навч. посібник / Р. А. Калениченко, О. В. Остаповський, Є. О. Телебенева ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. – Київ: КНУБА, 2025. – 271 с. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/handle/123456789/14138>.
3. Moroz I.M., Kalenyuchenko R.A., Krasylnyk Yu.S. Psychological problems of conflict-free communication during the educational process in educational institutions. // Наукові перспективи. – 2025. – № 10(64). – С. 1252-1262.
4. Беляєва Н.Є., Калениченко Р.А., Телебенева Є.О. Особливості формування і збереження ділової репутації в онлайн-середовищі. // Вісник Національного університету оборони України. – 2024. – № 2 (78). – С. 24-31. – doi: 10.33099/2617-6858-2024-78-2-24-31. – Режим доступу: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/2992733>.
5. Moroz I.M., Kalenyuchenko R.A., Krasylnyk Yu.S. Integration of contemporary trends in pedagogical education into the system of socio-psychological support for the professional growth of students / Перспективи та інновації науки. – 2025. – № 11(57). – С. 1608-1620. Режим доступу: <https://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/32061/32010>.
6. Ю. С. Красильник, І. М. Мороз, Р. А. Калениченко. Психологічні умови формування творчої особистості здобувача вищої освіти / Наукові перспективи. Серія «Психологія» - Київ: Наукові перспективи, 2025. – Вип. № 11(65). – С. 2377 - 2391 Режим доступу: <https://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/422/525>
7. РА Калениченко. Вдосконалення технологій соціально-психологічного супроводу навчально-виховного процесу у ВНЗ/Соціалізація студентської молоді в процесі професійної підготовки: 3б. наук. праць/[Ківенко НВ, Богдановський ІВ, Пилипенко ОІ, Стасюк ВВ, Тарапатова НМ, Калениченко РА, Петухова Ю та інші]; за заг. ред. НВ Ківенко, РА Калениченко - Ірпінь: НУ ДПС, <http://surl.li/ptjiog>
8. Бізнес-переговори та посередництво: психологічний аспект : навчальний посібник / М. Ю. Заушнікова, Р. А. Калениченко, А. С. Коханець ; Держ. податковий ун-т ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. - Ірпінь : Державний податковий університет, 2024. — 195 с. : іл. - Бібліогр. : с. 192 - 195. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/handle/123456789/13457>
9. Психологічний супровід професійного зростання майбутніх спеціалістів в кризових умовах Р. Калениченко, Ю. Сілаєв, Є. Телебенева - Вісник Національного університету оборони України, 2024. С. 69-75. <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/309723>.
10. Іміджологія: навч. посіб. для підготовки здобувачів бакалавр. першого рівня вищ. освіти спец. 051 "Економіка" / Р. А. Калениченко, Є. О. Телебенева ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. - Київ : Компринт, 2023. - 130 с. - Бібліогр. в кінці тем. - 300 прим. - ISBN 978-617-8282-21-9. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0061719.pdf>

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
VIII Міжнародної конференції

(Київ, 12 листопада 2025 року)

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*
Авторська редакція

Підписано до друку 05.01.2026. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 48,59. Обл.-вид. аркушів – 42,84.
Тираж 300.

Видавець і виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03115, м. Київ, вул. С. Чобану, 24
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net